

VAUHTIA ETELÄ- JA LÄNSI- LAPIN VIERASLAJEILLE

Loppuraportti

Lapin Maa- ja
kotitalousnaiset ry

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

LEADER
Peräpohjola

LEADER
Outokaira
tuottamhan

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Sisällys

1 TOTEUTTAJAN NIMI.....	2
2 HANKKEEN NIMI JA HANKETUNNUS.....	2
3 YHTEENVETO HANKKEESTA.....	2
4 RAPORTTI.....	2
4.1 Hankkeen tavoitteet.....	2
4.2 Toteutus	3
4.2.1 Toteutuksen organisaatio.....	3
4.2.2 Toimenpiteet	4
4.2.3 Kustannukset ja rahoitus	5
4.2.4 Raportointi ja seuranta	5
4.2.5 Toteutusoletukset ja riskit.....	6
4.3 Yhteistyökumppanit	7
4.4 Tulokset ja vaikutukset	7
4.4.1 Hankkeen toiminta ja tulokset vuonna 2017	7
4.4.2 Hankkeen toiminta ja tulokset vuonna 2018	8
4.4.2.1 Tiedottaminen	8
4.4.2.2 Alueen asukkaat ja toimijat.....	9
4.4.2.3 Toiminta ja tapahtumat.....	9
4.4.2.4 Kunnat	10
4.4.2.5 Puutarha-alan toimijat	11
4.4.2.6 Valtakunnallinen vieraslajipäivä.....	11
4.4.3 Ohjausryhmän arvio hankkeen toteutumisesta.....	12
5 ESITYKSET JATKOTOIMENPITEIKSI	13

1 TOTEUTTAJAN NIMI

Hankkeen toteuttajana toimii Lapin Maa- ja kotitalousnaiset ry.

2 HANKKEEN NIMI JA HANKETUNNUS

Vauhtia Etelä- ja Länsi-Lapin vieraslajeille. Hanketunnus: 38695.

3 YHTEENVETO HANKKEESTA

Lapin maa- ja kotitalousnaiset toteuttivat Peräpohjolan Leader ry:n ja Outokaira tuottamhan ry:n toiminta-alueella hankkeen, jolla edistettiin tämän alueen kylien maaseutumaiseman säilyttämistä ja suojelua. Alueen maaseutumaiseman säilymistä edistettiin ja suojeltiin kertomalla alueen asukkaille ja muille toimijoille kuten kylien yhdistyksille ja yrityksille maisemaa uhkaavista vieraslajeista. Hankkeessa toteutettiin myös käytännön toimenpiteitä torjumalla jo olemassa olevia vieraslajien esiintymäkohteita yhteistyössä paikallisten toimijoiden, kuntien sekä asukkaiden kanssa. Hanke rahoitettiin Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2014-2020 tuella.

4 RAPORTTI

4.1 Hankkeen tavoitteet

Vauhtia Etelä- ja Länsi-Lapin vieraslajeille -hankkeen tavoitteena oli opastaa maaseutualueiden asukkaita tunnistamaan haitalliset vieraslajit, kartoittamaan mahdolliset vieraslajiesiintymät omalla asuinalueellaan sekä neuvoa vieraslajien torjunnassa.

Hankkeen tärkeimmät tavoitteet olivat herättää lappilaiset vieraslajien aiheuttamiin mahdollisiin uhkisiin ja saada heidät sitoutumaan pitkäjänteisesti vieraslajien torjuntaan ja torjumaan vieraslajeja niin, että niiden leviäminen pysähtyy ja vieraslajit tuhoetaan niiden valtaamilta alueilta pysyvästi. Kuntien ja kaupunkien rooli oli erittäin keskeinen vieraslajien tunnistamisessa ja torjunnassa. Hankkeen tavoitteena oli myös kuntien ja kaupunkien sitouttaminen pitkäjänteisesti vieraslajihavaintojen kartoittamiseen, tiedottamiseen vieraslajien haitallisuudesta ja niiden käytännön torjunnasta. Hankkeen päättymisen jälkeen kunnilla on merkittävä rooli toiminnan jatkamiseksi ja vieraslajien leviämisen ehkäisemiseksi omilla maaseutualueillaan.

Edellä mainittujen tavoitteiden lisäksi hankkeessa vahvistettiin yhteistyötä ja verkostoitumista eri toimijoiden välillä vieraslajien tunnistamiseen ja torjuntaan liittyen. Vahvistuvan yhteistyön myötä hankkeen aikana syntyi vaivattomasti toimiva, kaksisuuntainen informaatiokanava, joka on tulevaisuudessa pysyvä toimintatapa ajantasaisen tiedon välittämiseksi vieraslajeihin liittyen Lapissa. Tämän kanavan avulla välitetään ajantasaista tietoa ja opastusta maaseutualueiden asukkaille vieraslajeista sekä vastaanotetaan tietoa asukkailta vieraslajiesiintymistä ja niiden leviämisestä.

Hankkeessa toteutettiin Peräpohjolan Leaderin strategiaa, Hyvinvoiva ympäristö ja asukkaat. Hankkeen toimilla pyrittiin parantamaan kylien maisema- ja kulttuuriperintöä ja edistämään kylien luontoarvojen säilymistä ja kestävän kehityksen toteutumista kylillä.

Hankkeessa toteutettiin myös Outokaira tuottamhan ry:n strategian painopistettä, Paikallinen kulttuuri ja elinkeinot. Hanke toteutti strategian kehittämistarjotinta numero 1 Kylien kehittäminen. Hankkeella pyrittiin edistämään kylien maaseutumaiseman kulttuuri- ja luonnonperinnön säilyttämistä, ennallistamista ja suojelua. Kiinnittämällä huomiota maaseutumaiseman kulttuuri- ja luonnonperintöön pyrittiin lisäämään paikallisten asukkaiden viihtyvyyttä kylillä, parantamaan sekä kyläläisten että yrittäjien toimintamahdollisuuksia erityisesti matkailun alalla.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toimenpidettä 7.6 kulttuuri ja luonnonperintö pyrittiin toteuttamaan hankkeessa. Hankkeella kehitettiin kylien ja niiden maaseutumaiseman luonnonarvoiltaan merkittävien alueiden kulttuuri- ja luonnonperinnön säilyttämistä ja ennallistamista. Hankkeella edistettiin kylien maaseutumaiseman kulttuuri- ja luonnonperintökohteiden suojelua.

4.2 Toteutus

4.2.1 Toteutuksen organisaatio

Hankkeen hakijana ja vastuullisena toteuttajana toimi Lapin Maa- ja kotitalousnaiset ry. Yhdistys on toiminut itsenäisenä toimijana vuoden 2015 alusta lähtien, Lapin maa- ja kotitalousnaisten itsenäistyessä ProAgria Lapista. Vaikka yhdistys on nuori toimija, on sen toiminnan taustalla pitkä historia Lapin maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksena ProAgria Lapin rinnalla.

Lapin maa- ja kotitalousnaiset toimii kotitalouteen, maisemanhoitoon ja järjestötoimintaan liittyvien asioiden parissa. Yhdistyksen toiminnasta vastaa yhdistyksen hallitus. Itsenäistymisen jälkeen maa- ja kotitalousnaisten toiminnasta vastaa Lapissa viisijäseninen hallitus, jonka edustajat tulevat Lapin eri seutukunnista. Hankkeen toiminta-ajalla toimineen yhdistyksen hallituksen muodostivat maataloustyöntekijä Marja Pasula Ylitorniolta, maisema-asiantuntija Hilikka Heikkilä Ranualta, yrittäjä Maritta Autio Sodankylästä, elinkeinonharjoittaja Anne Pätsi Posiolta ja metsänhoitaja Jonna Kokko Rovaniemeltä. Hallituksen jäsenet vastaavat oman seutukuntansa jäsenistöstä, tiedottamisesta sekä maa- ja kotitalousnaisten toiminnan järjestämisestä omalla alueellaan. Kuten edellä on kuvattu, on hallituksen jäsenillä ollut monialaista osaamista hyödynnettäväksi hankkeen toteuttamisessa. Vieraslajeihin, niiden leviämiseen ja käytännön torjuntaan perehdyttiin jo ennen hankkeen käynnistymistä. Hallituksesta on löytynyt myös osaamista ulkopuolisella rahoituksella toteutettavien hankkeiden toteuttamiseen ja hallinnointiin. Yhdistyksen rinnalla toimii edelleen myös koko maakunnan kattava paikallisyhdistysten ja näiden jäsenten verkosto, jota hyödynnettiin hankkeen toteuttamisessa.

Hankkeen käytännön toteutuksesta vastasi hankkeen toteutusajan hankkeelle palkattava, kokoaikainen työntekijä. Hankkeen toteutukseen, erityisesti sen toimenpiteiden toteutuksen suunnitteluun ja työntekijän ohjaamiseen, osallistui myös Lapin maa- ja kotitalousnaisten puheenjohtaja. Hankkeen toteutukseen osallistuivat myös hankkeen ohjausryhmä sekä Lapin maa- ja kotitalousnaisten hallituksen jäsenet.

4.2.2 Toimenpiteet

Hankkeen toiminta-alueen muodostivat Peräpohjolan Leader ry:n ja Outokaira tuottamhan ry:n toiminta-alue, johon kuuluivat seuraavat kahdeksan kuntaa/kaupunkia: Keminmaa, Pello, Ranua, Rovaniemi, Simo, Tervola, Tornio ja Ylitornio. Hanke toteutettiin ajalla 1.4.2017–31.12.2018.

Hankkeesta tiedotettiin samoilla keinoilla kuin Lapin maa- ja kotitalousnaiset ry:n toiminnasta. Hankkeesta tiedotettiin sosiaalisessa mediassa, Lapin maa- ja kotitalousnaisten Facebook-sivuilla. Hankkeesta laadittiin tiedotteita medialle, joita julkaistiin hankkeen toteutusaikana useita. Tiedotusvälineet kutsuttiin mukaan hankkeen järjestämiin tapahtumiin ja media osallistuikin hyvin hankkeen toiminnasta tiedottamiseen.

Tiedotusta hankkeesta tehtiin myös paikallisten Maa- ja kotitalousnaisten yhdistysten välityksellä. Hankkeesta tiedottaminen kohdistettiin erityisesti kuntiin, sillä kunnat ovat avainasemassa sekä tiedonvälittämisessä ja vieraslajien aiheuttaman uhan torjunnassa.

Hanke aloitettiin kiertämällä kaikki hankkeen toiminta-alueen kunnat ja kaupungit. Kierroksella esiteltiin kuntien toimihenkilöille hankkeen tavoitteet ja toimenpiteet. Ennen hankkeen käytännön toimien aloittamista oli erittäin tärkeää ja aiheellista keskustella kuntien virkamiesten ja luottamushenkilöiden kanssa vieraslajeista ja kunnan vastuusta vieraslajien torjunnassa omalla alueellaan ja saada kunnat ja kaupungit näin osallistumaan aktiivisesti mukaan hankkeen toimintaan.

Hankkeen tärkeimpiä toimenpiteitä olivat ajantasaisen ja oikean tiedon välittäminen maaseudun asukkaille ja muille maaseudun toimijoille. Vieraslajeista viestittiin esimerkiksi hankkeen toiminta-alueella toimiville puutarha-alan toimijoille sekä kuntien teknisen- ja ympäristöalan toimijoille. Lisäämällä tietoisuutta näiden toimijoiden keskuudessa oli mahdollista estää tai vähentää näin vieraslajien leviämistä luontoon.

Toimintamuotona tiedon välittämiseksi kylien asukkaille, puutarha-alan toimijoille ja kunnille olivat vieraslajeja käsittelevät tapahtumat sekä toiminnalliset työpajat valituilla kohteilla. Tapahtumia järjestettiin jokaisen kunnan alueella. Myös kyläiltojen ja muiden kylien yhteisten tapahtumien avulla voitiin välittää tietoa vieraslajeista maaseudun asukkaille ja muille toimijoille. Tapahtumissa kerrottiin vieraslajeista, niiden aiheuttamasta uhasta Lapin luonnolle ja tämän hetkisestä vieraslajien leviämisestä Etelä- ja Länsi-Lapissa. Tapahtumissa kerrottiin myös hankkeen päättymisen jälkeen vastuunkantajatahojen toimenpiteistä ja toimintamahdollisuuksista vieraslajien torjunnassa. Tapahtumien yhteydessä kerrottiin myös hankkeen järjestämisestä toiminnallisista työpajoista, joissa opeteltiin vieraslajien käytännön torjuntaa ja sitoutettiin ihmiset mukaan oman alueensa työpajaan.

Asukkaiden ja organisaatioiden aktivoimisen ja opastamisen lisäksi hankkeessa opeteltiin yhdessä torjumaan vieraslajeja. Vieraslajiesiintymiä kartoitettiin yhteistyössä Lapin ELY-keskuksen asiantuntijoiden, kuntien ja alueiden asukkaiden kanssa. Esiintymien sijainnin, laajuuden ja haitallisuuden kartoittamisen jälkeen kohteet priorisoitiin. Kohteita valittiin eri puolilta hankkeen toiminta-aluetta. Valituissa kohteissa vieraslajien torjunta toteutettiin alueen asukkaiden, maanomistajien ja muiden asiasta kiinnostuneiden kanssa yhteistyössä. Kaikki asiasta kiinnostuneet olivat tervetulleita mukaan hankkeen toiminnallisiin työpajoihin.

Ensimmäisen työpajan aluksi osallistujille kerrottiin kyseisessä kohteessa torjuttavista kasveista ja käytännön menetelmistä niiden torjunnassa. Pääsääntöisesti kaikki vieraslajit Lapissa ovat torjuttavissa mekaanisesti kitkemällä tai kaivamalla juuristot lapiotyönä ylös maasta. Pieniä kasvustoja voidaan tuhota myös peittämällä. Hankkeen työntekijä opasti kädestä pitäen työpajaan osallistuvia käytännön toimenpiteissä. Kertynyt kasvijäte kerättiin työpajan päätteeksi jätesäkkeihin

tai muutoin tarkoin rajattuun paikkaan, jossa se tuhottiin polttamalla, kuivaamalla tai mädättämällä. Joissakin tapauksissa vieraslajien torjunta on mahdollista vain kemiallisena torjuntana. Tällöin tuli huolehtia siitä, että työpajassa on mukana henkilö, jolla on riittävä ammattitaito torjuntakemikaalien käsittelyyn. Samoin tuli huolehtia, että työpajoissa on huolehdittu tarvittavista vakuutuksista ja maanomistajaluvista. Kohteessa toteutettiin käytännön torjuntatoimenpiteitä kaksi tai kolme kertaa kasvukauden aikana. Torjuntakohteissa mukana olleista maanomistajista tai aktiivisista kyläyhdistyksistä/seuroista osa jatkoi torjuntaa omalla kokoonpanolla loppukesän ajan, tavoitteinaan pyrkiä hävittämään kasvi kokonaan alueelta tulevina vuosina.

Vieraslajien käytännön tunnistamiseen ja torjuntaan opastavia työpajoja järjestettiin myös päiväkotilaisille sekä koululaisille. Päiväkoti- ja koululaisryhmille pyrittiin järjestämään helposti torjuttavissa olevia vieraslajikohteita tai tutustumaan haitallisiin lajeihin esimerkiksi kotipuutarhoissa.

Työpajojen avulla saatiin jo olemassa olevia vieraslajiesiintymiä hävitettyä Etelä- ja Länsi-Lapissa ja työpajoihin osallistuvat oppivat, kuinka torjunta käytännössä tulee toteuttaa. Työpajoihin osallistuvat saivat vielä ennen hankkeen päättymistä ohjeet, kuinka toimia vieraslajien torjunnassa tulevalle kasvukaudella. Työpajoihin osallistuvat kartuttivat talkootyön muodossa hankkeen omarahoitusosuutta.

Tapahumien lisäksi ajantasaista tietoa välitettiin asukkaille ja muille toimijoille kootun materiaalipaketin avulla. Yleistietoa vieraslajeista koostettiin lappilaisille toimijoille, sekä asukkaille että yhdistyksille ja yrityksille. Tietopaketteja koostettiin sähköisenä versiona muistitikulle, jotta on mahdollista tulostaa paperisia versioita, mikäli se on tarpeellista. Esimerkiksi kunnissa ja kaupungeissa tietopaketti ehdotettiin sijoitettavan teknisen toimen yhteyteen, sillä teknisen toimen henkilöstö on avainasemassa vieraslajien käytännön torjunnassa. Esimerkiksi omakotitorakentajat saavat teknisessä toimessa asioidessaan tämän tietopaketin mukaansa. Tietopaketista rakentajat saavat tiedot esimerkiksi puutarhaan valitsematta jätettävistä kasvilajeista. Tietopaketin materiaali palvelee myös kunnan sivistystoimea koululaisten ja opiskelijoiden opettamisessa sekä kunnan eri yhdistyksiä heidän toiminnassaan. Tietopaketin materiaalia voidaan hyödyntää myös esimerkiksi kunnan ja alueen yrityksen kesätyöntekijöiden opastuksen yhteydessä.

4.2.3 Kustannukset ja rahoitus

Hankkeen ovat rahoittanut Peräpohjolan Leader ry ja Outokaira tuottamhan ry Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmasta 2014-2020.

Hanke, jolle tukea haettiin, oli suunniteltu hakijatahon taloudellisten resurssien mukaiseksi. Hankkeen toteuttajalla oli käytössään varat hankkeen toteuttamiseen. Väliaikaisrahoituksena käytettiin Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen Lapin maa- ja kotitalousnaisille myöntämää valtionavustusta sekä Simon kunnan Lapin maa- ja kotitalousnaisille myöntämää lainaa.

Hankkeen omarahoitusosuutta kartutettiin työpajoihin osallistuneiden muodossa.

4.2.4 Raportointi ja seuranta

Hankkeen toteuttamista seurasi ja ohjasi hankkeelle nimettävä 4-henkinen ohjausryhmä. Ohjausryhmään pyydettiin mukaan edustaja Lapin ELY-keskuksesta (Ympäristö ja luonnonvarat -

vastuualue), julkisen hallinnon edustaja Simon kunnasta, maaseudun asukas Tervolasta ja Lapin maa- ja kotitalousnaisten hallituksen jäsen. Hankkeen toteuttamista seurasi ja ohjasi myös yhdistyksen 5-henkinen hallitus.

Hankkeen toteutumista seurasi aktiivisesti myös hankkeelle palkattava kokoaikainen työntekijä, joka vastasi hankkeen raportoinnista ohjausryhmälle ja yhdistyksen hallitukselle. Työntekijä vastasi hankkeen toimenpiteiden toteuttamisesta sekä hankkeen aikataulun ja kustannusarvion seurannasta.

Lapin maa- ja kotitalousnaiset jatkavat aktiivista toimintaa vieraslajeihin liittyen hankkeen toteuttamisen päätyttyä. Hankkeen päätyttyä Lapissa tiedon uusista vieraslajiesiintymistä ottaa vastaan Lapin Maa- ja kotitalousnaiset ry.

Myös kunnat jatkavat oman toimintansa puitteissa vastuullista toimintaa vieraslajien leviämisen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

4.2.5 Toteutusolehtukset ja riskit

Hankkeen toteuttamisen jälkeen sen toiminta-alueen asukkaiden ja muiden yksityisten ja julkisten toimijoiden osaaminen on lisääntynyt vieraslajeihin, niiden vaarallisuuteen ja torjuntaan liittyen. Asukkaat osaavat omatoimisesti varautua vieraslajien aiheuttamiin uhkiin ja toteuttaa omatoimisesti vieraslajien torjuntaa asuinalueellaan.

Hankkeessa edistettiin ekologista kestävyttä suosimalla alkuperäisluonnon lajeja sekä luontaista monimuotoisuutta ja ehkäisemällä edellä mainittuja häviämistä luonnosta vieraslajeja torjumalla. Sosiaalista kestävyttä pyrittiin edistämään hankkeessa kehittämällä ja parantamalla maaseudun asukkaiden elinympäristön tilaa ja viihtyvyyttä sekä lisäämällä ihmisten välistä yhteistyötä ja toiminnallisuutta.

Hankkeella pyrittiin tavoittamaan mahdollisimman moni lappilainen, erityisesti hankkeen toimenpiteiden kohteena olivat Leader-ryhmien kuntien asukkaat ryhmän toiminta-alueella. Vieraslajit koskettavat niin maaseudun asukkaita kuin kaupunkilaisiakin, tämän päivän vastuunkantajia kuin tuleviakin sukupolvia. Vieraslajien torjunnasta tulisi vastata ensisijaisesti ne maanomistajat, joiden maalla vieraslajeja esiintyy. Hankkeella helpotettiin heidän käytännön työtä tässä suuressa torjuntaurakassa.

Hankkeella jaettiin myös vastuuta kaikille lappilaisille oman asuin ympäristönsä suojelemisesta ja vieraslajien torjumisesta. Hankkeen yhtenä kohderyhmänä olivat alueen lapset ja nuoret. Tavoitteena oli lisätä lasten ja nuorten tietoutta vieraslajien haitallisuudesta, ennaltaehkäistä näin vieraslajien leviämistä myös tulevaisuudessa ja järjestää koululaisille käytännön toimintaa vieraslajien parissa. Hankkeesta saatava hyöty kattaa koko Leader-ryhmien toiminta-alueet ja hyötyjinä voivat olla myös toiminta-alueen ulkopuoliset tahot.

Hankkeen riskeinä voitiin pitää kuntien toimihenkilöiden ja maaseutualueiden asukkaiden mahdollista haluttomuutta ottaa osaa ja kiinnostua luontoa uhkaavista vieraslajeista ja osallistua vieraslajien torjuntaan, jolloin vieraslajeja ei olisi saatu torjuttua riittävän tehokkaasti. Tällainen riski tai ongelma ei kuitenkaan tullut vastaan hankkeen toteutuksessa, vaan ymmärrystä asiaan ja halukkuutta osallistua toimintaan löytyi yllättävänkin hyvin lappilaisista toimijoista, asukkaista ja kunnista. Vaikkakaan kaikki kunnat eivät aluksi niin innokkaasti lähteneet hankkeen toimintaan mukaan, luultavasti vähäisen tiedon ja osaamisen puutteen vuoksi.

4.3 Yhteistyökumppanit

Lapin maa- ja kotitalousnaiset toimivat yhteistyössä Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen kanssa. Keskuksella on vahva, vuosien kokemus hankkeiden hallinnoinnista ja myös Maaseuturahaston tukemien hankkeiden toteuttamisesta. Keskukselta on saatu hankkeen toteuttamisen tueksi neuvontaa ja Keskus osallistui myös tämän hankkeen suunnitteluun. Hankkeen kirjanpito ja palkkahallinto hoidetaan Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen toimesta.

Hankkeen toimintaan ja yhteistyöhön osallistuivat myös kunnat sekä paikalliset organisaatiot ja yhdistykset. Hankkeen toimintaan liittyvää tietoa ja kokemuksia jaettiin yhdessä Lapin sekä muun Suomen toimijoiden kanssa, joiden toiminta kytkeytyi vieraslajiasiaan. Yhdistysten kanssa tehty yhteistyö oli arvokasta ja yhteistyötä tehtiin muun muassa Maa- ja kotitalousnaisten paikallisyhdistysten sekä asukas-, kylä- ja vanhempainyhdistysten kanssa. Lisäksi myös 4H:n ja Marttojen toimintaa sekä kuntien järjestämää kesätyötä pyrittiin yhdistämään hankkeen toimintaan. Osa 4H-yhdistyksiä pääsikin osallistumaan hankkeen toimintapäiviin ja samoin joidenkin kuntien nuoria pystyttiin hiukan työllistämään myös hankkeen toimintaan osallistuen (vieraslajitalkoisiin). Hankkeessa saatiin apua tiedottamisessa em. yhteistyökumppaneilta. Hankkeen toimintaa tehtäessä eri puolilla Lappia, tiedottaminen paikallisille ihmisille tulevista toimista oli erittäin tärkeää ja tiedottamista edisti paikallisilta toimijoilta saatu apu siinä.

Hankkeessa tehtiin yhteistyötä myös viranomaistahojen kanssa. Lapin ELY-keskus oli hankkeessa alusta lähtien jo suunnitteluvaiheessa tärkeä yhteistyötaho tiedonjaon ja toiminnan toteuttamisen suhteen. Tietoa saatiin mm. Lapin vieraslajien esiintyvyyksistä, tehdyistä torjunnoista ja itse hankkeen tarpeellisuudesta. Lapin ELY-keskukselta saatiin myös hyvin tietoa ja osallistumista teialueiden kunnossapitoon liittyvissä kysymyksissä ja toimissa (torjuntatyö) hankkeen toiminta-aikana. Lisäksi hankkeessa tehtiin yhteistyötä teialueiden urakoitsijoiden kanssa vieraslajien torjumisessa.

4.4 Tulokset ja vaikutukset

4.4.1 Hankkeen toiminta ja tulokset vuonna 2017

Toimintakauden aikana hankkeen toiminta-alueen kunnissa, lukuun ottamatta Rovaniemeä ja Keminmaata, järjestettiin tiedotusta vieraslajeista, opastusta ja neuvontaa niiden torjunnasta sekä leviämisen ehkäisystä. Kunnissa oli suuria eroavaisuuksia esiintyvien vieraslajien ja niiden määrän suhteen sekä yleisessä tietoisuudessa ylipäättään vieraslajeista. Esimerkiksi Rovaniemellä on tehty pitkään käytännön torjuntaa kaupungin taholta jättiputken torjumiseksi kaupungin mailta, mutta vastaavasti Pellossa vieraslajiasiat olivat kunnan viranomaisillekin uutta tietoa.

Kuntien viranomaisiin otettiin yhteyttä puhelimitse ja tiedotettiin alkaneesta hankkeesta ja sovittiin kuntakohtainen aloituspäivä. Hankkeen aloitusvaiheessa kunnissa järjestettiin vieraslajien kartoituspäiviä, joissa tutustuttiin kunnan alueella oleviin vieraslajiesiintymiin. Päivän aikana määriteltiin vieraslajiesiintymän laajuus ja riskit sekä todettiin aikaisemmin tehdyt hoitotoimenpiteet. Kohteelle suunniteltiin myös yhdessä toteutettavat hoitotoimenpiteet jatkossa ja suoritettiin jonkin verran alkuvaiheen torjuntaa. Näin kyläläiset ja alueiden asukkaat pääsivät aktiivisesti osallistumaan vieraslajien torjuntaan ja ennaltaehkäisyyn jo varhaisessa vaiheessa, mikä parantaa sitoutumista usein pitkäkestoiseenkin torjuntatyöhön.

Kunnissa, joissa vieraslajiasiaan oli perehdytty jo aikaisemmassa vaiheessa, esim. Simossa, järjestettiin työpajapäiviä pelkästään torjunnan merkeissä. Työpajapäivissä kohteet olivat entuudestaan tunnettuja ja niiden levinneisyys oli tarkoin rajattu ja määritelty. Niillä oli tehty jo aikaisemmin torjuntaa ja hoitotoimenpiteet olivat aikaisemmin suunniteltuja.

Kuntakohtaisissa tapahtumapäivissä päivän rakenteesta riippumatta oleellista oli verkoston ja uusien yhteistyötahojen luominen ja löytyminen.

Tapahtumapäivistä tiedotettiin Lapin Maa- ja kotitalousnaisten Facebook-sivuilla, lähetettiin tiedotteita medialle: Lapin Kansa, paikallislehdet, Yle. Vieraslajeista ja hankkeesta tehtiin yksi radiohaastattelu Ylelle sekä useita lehtijuttuja paikallislehtiin, mm. Meän Tornionjokilaaksoon ja Lounais-Lappiin. Lapin Keino tiedotti myös hankkeen toiminnasta sivuillaan.

Hyvä tiedotuskanava hankkeen paikallisesta toiminnasta oli myös kuntalaisten omat Facebook-ryhmät, joiden välityksellä tuli yhteydenottoja uusista esiintymistä mm. Rovaniemen alueelta ja hankkeen toiminta-alueen ulkopuoleltakin mm. Kemistä.

Hankkeen tiedottamisesta saatiin positiivista palautetta useilta eri tahoilta. Lehtijuttujen myötä ihmiset olivat ryhtyneet omatoimisesti hävittämään vieraslajeja omilta tonteiltaan ja tienvarsilta.

Hankkeen toimintakauden aikana kuntien vieraslajikohteista laadittiin/laaditaan raportti, joka sisältää kohteen taustatiedot ja hoitosuunnitelman. Vieraslajiesiintymät kirjattiin myös vieraslajiportaaliin.

Kunnissa toivottiin suurempaa, kaikille yhteistä vieraslajipäivää tai tapahtumaa, jossa tiedotettaisiin ja koulutettaisiin vieraslajeista sekä voitaisiin keskustella yhteisesti Lapin vieraslajitilanteesta. Yhtenä vaihtoehtona nousi esille myös valtakunnallisen vieraslajiseminaarin järjestäminen Lapissa.

Hankkeen puitteissa käytiin keskustelua muiden käynnissä olevien tai suunnitteilla olevien hankkeiden kanssa. Esim. Kainuuseen on suunnitteilla vastaavanlainen hanke ja Suomen Luonnonsuojeluliitolla on vireillä suuri, valtakunnallinen hankekokonaisuus.

4.4.2 Hankkeen toiminta ja tulokset vuonna 2018

Hankkeen yhtenä tärkeimpänä tavoitteena oli herättää lappilaiset vieraslajien aiheuttamiin mahdollisiin uhkiin ja saada heidät sitoutumaan pitkäjänteisesti vieraslajien torjuntaan. Myös kuntien ja kaupunkien roolia haluttiin tuoda hankkeessa esiin, sillä kuntien rooli on erittäin keskeinen vieraslajien tunnistamisessa ja torjunnassa. Hankkeen tavoitteena oli kuntien ja kaupunkien sitouttaminen pitkäjänteisesti vieraslajihavaintojen kartoittamiseen, tiedottamiseen ja käytännön torjuntaan. Hankkeen päättymisen jälkeen kunnilla katsotaan olevan merkittävä rooli toiminnan jatkamiseksi ja vieraslajien leviämisen ehkäisemiseksi omilla maaseutualueillaan. Kunnat vaikuttavat huomanneen itsekin tämän roolinsa merkittävyyden, kun asia on tuotu esille ja kunnissa pyritään panostamaan siihen jatkossa.

4.4.2.1 Tiedottaminen

Tärkeä osa hankkeessa oli tiedon jakaminen vieraslajeista alueen ihmisille. Tiedon kulun edistämiseksi hankkeen toiminnasta pyrittiin tiedottamaan eri keinoin ja eri kanavia hyödyntäen. Lehtiartikkeleita tehtiin useampia. Media oli toimintapäivissä ja tapahtumissa mukana tekemässä juttua ja lisäksi tehtiin muita haastatteluita vieraslajiaiheesta ja hankkeestamme alueen

paikallislehtiin. Hanke pääsi myös alueuutisiin sekä radiotoimitukseen, joissa kuvattiin vieraslajien torjuntatalkoita ja haastateltiin hanketoimijaa ja osallistuneita aiheesta.

Hankkeen toiminnasta on tiedotettu huhtikuusta alkaen, hankkeen käynnistymisestä lähtien. Hankkeen jatkumisesta keväällä 2018 tiedotettiin hankkeen toiminta-alueen paikallislehdissä (mm. Lapin Kansa, Lounais-Lappi, Uusi Rovaniemi), kuntien omissa tiedotuskanavissa (mm. Facebook, kunnan omat nettisivut, ilmoitustaulut, yhdistysten/järjestöjen kokoukset) sekä Lapin Maa- ja kotitalousnaisten Facebook -sivustolla. Lisäksi hankkeessa otettiin usein yhteyttä paikallisiin yhdistyksiin ja toimijoihin. Tiedottaminen jatkui kevään ja kesän ajan, tiedottamalla tulevista tapahtumista ja talkoista em. tiedotusmenetelmin sekä ottamalla yhteyttä itse torjuntakohteiden maanomistajiin. Tapahtumista tehtiin myös seurapalstailmoituksia paikallislehtiin ja osassa tapahtumissa oli mukana paikallislehti tekemässä juttua aiheesta.

4.4.2.2 Alueen asukkaat ja toimijat

Hankkeen tavoitteena oli saada lappilaiset ymmärtämään vieraslajien tuomat uhat ja haittavaikutukset Lapille. Toimialueen asukkaat ja toimijat pyrittiin saamaan sitoutumaan asiaan ja tehtävään torjuntatyöhön osallistamalla heitä hankkeen toimintaan sekä jakamalla heille tietoa eri toimien avulla. Tässä tavoitteessa onnistuttiin melko hyvin. Tietoa pyrittiin jakamaan alueella mahdollisimman monelle eri keinoin ja kun tieto saavutti alueen ihmiset, he ryhtyivät tekemään oman osansa vieraslajien leviämisen ennaltaehkäisemiseksi. Tiedon puute vieraslajeja koskien oli ongelma Lapissa ja kun sitä tietoa alettiin levittämään, ihmiset useimmiten ymmärsivät tilanteen vakavuuden ja he pyrkivät toimimaan asian hyväksi omalla toimi- tai elinympäristöllään. Lisäksi alueen ihmiset toimivat toki myös tiedon jakajina ja kannustajina taas muille. Silti koetaan, että asiasta pitäisi saada jatkuvaa ajankohtaista tietoa, että asiaan sitouduttaisiin paremmin ja tieto saavuttaisi yhä useampia. Asian edistämiseksi tarvittaisiin ns. joku vetäjä tai alullepanija, että ihmiset pysyisivät mukana.

Hankkeen toiminnan jatkuminen kahden kesän ajan toi jo huomattavasti parempia tuloksia tiedon jakamisen sekä sitouttamisen osalta. Ihmiset saivat säännöllisesti tietoa ja toimintaa pidemmän ajanjakson verran ja se lisäsi kaikkien osallistuneiden panostusta, vieraslajiasian merkittävyyttä ja lisäksi asialla tavoitettiin lisää ihmisiä tekemään oman osansa asian hyväksi. Hankkeessa havaittiin saavutettavan näitä em. tavoitteita myös hankkeen toiminta-alueen ulkopuolella. Ihmisten kerrottiin hävittävän haitalliset vieraslajit omasta puutarhastaan ja sitä näkyi tehtävän myös muuallakin kuin Etelä- ja Länsi-Lapin alueella. Lapin pohjoisosissa seurattiin vieraslajiasiaa ja alueen ihmiset ryhtyivät torjuntaan ainakin omalla asuinalueellaan ja samoin hankkeen vaikutukset näkyivät myös Pohjois-Pohjanmaan puolella naapurikunnissa.

4.4.2.3 Toiminta ja tapahtumat

Lapin Maa- ja kotitalousnaiset osallistuivat erilaisiin tapahtumiin hankkeen toimesta. Hankkeessa osallistuttiin kyläiltoihin, messuihin sekä muihin ympäristöaiheisiin tapahtumiin. Tapahtumat liittyivät osakseen vieraslajiaiheeseen tai muuhun ympäristöteemaan, johon vieraslajiasiaa sopivasti kytkeytyi. Tapahtumissa jaettiin tietoa Vauhtia Etelä- ja Länsi-Lapin vieraslajeille -hankkeesta, sen toiminnasta sekä yleisesti tietoa vieraslajeista, niiden torjumisesta ja leviämisen ennaltaehkäisystä. Tapahtumiin osallistuminen oli hyvä työkalu jakaa tietoa alueen ihmisille vieraslajien

haitallisuudesta ja torjuntakeinoista. Myös hanketoimija sai lisää tietoa alueen vieraslajitilanteesta, kartoitusten ja tietolähteiden perusteella. Tapahtumiin osallistuneilta kerättiin tietoa hankkeen toiminta-alueen vieraslajihavainnoista ja havaintojen pohjalta pystyttiin taas vetämään erinäisiä johtopäätöksiä alueiden vieraslajitilanteesta.

Hankkeen toiminta-alueen kunnissa järjestettiin vieraslajien torjuntatalkootapahtumia. Torjuntaa järjestettiin 1-3 kohteelle kunnittain, lukuun ottamatta Pellon kuntaa, jossa nähtävästi vieraslajiesiintymät ovat huomattavasti pienemmät ja torjuntatoiminnalle ei ollut tarvetta. Alueiden kartoitusten ja saatujen vieraslajiesiintymäilmoitusten jälkeen valittiin torjuntakohteet esiintymien laajuuden, haitallisuuden sekä ympäristön merkittävyyden perusteella. Jokaista torjuttavaa kohdetta torjuttiin 1-3 kertaa kesän aikana. Torjuntakertojen määrään vaikutti mm. se, että osan kohteiden torjunta jatkui omatoimisesti maanomistajan/tiealueen hallinnoijan/alueen asukkaiden kesken, ja siten hankkeen järjestämälle useammalle torjuntakerralle ei ollut tarvetta. Joissakin kohteissa taas kolmekaan torjuntakertaa ei riittänyt esiintymän laajuuden vuoksi. Torjuntatulokseen vaikutti osakseen se, että osaa kohteista torjuttiin vasta ensimmäistä kertaa ja osassa taas torjuntaa oltiin tehty jo useampana vuotena. Kaikissa torjuntakohteissa saatiin kuitenkin aikaan näkyvää tulosta ja osassa torjuttavissa kohteissa tulos alkoi saavuttamaan tavoitettaan; vieraslajien hävittäminen alueelta. Näissä kohteissa, joissa haitallinen vieraslaji alettiin saamaan jo lähes täysin torjuttua, torjuntatyö keskittyi lähinnä seurantaan tulevien vuosien ajan.

Hankkeessa järjestettiin työpajapäiviä myös koulu- ja päiväkotikäisille. Koululaisten ja päiväkotilaisten työpajoja järjestettiin Simoon, Rovaniemelle sekä Tornioon. Työpajapäivissä käytiin läpi vieraslajiasiaa ja tutustuttiin vieraslajien torjuntaan maastossa. Koululaisten ja päiväkotilaisten työpajapäiviin oli myös vanhemmilla mahdollisuus osallistua ja saada tietoa vieraslajeista. Päiviin osallistuneet lapset ja nuoret vaikuttivat kiinnostuneilta aiheesta. Osa nuorista suunnitteli jo itsellensä kesätyömahdollisuuksia vieraslajien torjumisessa. Työpajapäivissä saatiin ohjeistettua lapsia ja nuoria vieraslajien torjuntaan ja leviämisen ennaltaehkäisyyn. Päivät olivat myös hyvä käytännön kokemus normaalin kouluopetuksen lisänä. Osa peruskouluista ja lukioista sisällyttää vieraslajiasiat yhtenä osana opetussuunnitelmaa, mikä on hyvä edistysaskel. Vieraslajiasian käytännönopetusta voisi jatkossa kouluissa pyrkiä lisäämään peruskoulujen ja muiden koulutusasteiden opetuksessa.

4.4.2.4 Kunnat

Hankkeen yhtenä tavoitteena oli saada kunnat osallistumaan hankkeen toimintaan ja sitoutumaan siihen jatkoa ajatellen. Kunnat lähtivät hyvin mukaan toimintaan, vaikkakin alkuun vieraslajiasiat ja -ongelmat eivät kaikissa kunnissa kuulostaneet ihan niin merkittävilä kuin ne todellisuudessa ovat tänä päivänä myös Lapissa. Kunnat tarvitsivat tietoa aiheesta samanlailla kuin muutkin Lapissa, senhän vuoksi hanke haluttiin järjestääkin. Asiaan päästyään sisälle, kunnat osallistuivat parhaansa mukaan hankkeen toimintaan ja vieraslajiasiaa saatiin jaettua todella hyvin kuntien kanssa tehdyn yhteistyön avulla. Joissain kunnissa taas on pyritty jo aiemminkin torjumaan kunnan alueelta haitallisia vieraskasveja ja se oli positiivista kuulla hankkeesta. Hankkeen toiminnan myötä varmasti osa toiminta-alueen kunnista on haluvia ja kykeneviä omatoimisesti edistämään vieraslajien leviämisen ennaltaehkäisyä jatkossakin. Toisin sanoen intoa ja mahdollisuuksia vieraslajiasiaan panostamiseen on toisissa kunnissa enemmän ja toisissa taas vähemmän. Hankkeessa tavoiteltiin kuntien osalta jatkuvuutta ja sitoutuvuutta tehtyyn toimintaan liittyen ja tähän tavoitteeseen ainakin osittain päästiin, mutta osa kunnista tarvitsisi vielä taustatukea tällaiselle toiminnalle.

4.4.2.5 Puutarha-alan toimijat

Hankkeen toimintasuunnitelmissa yhtenä osana oli tehdä yhteistyötä alueen puutarha-alan toimijoiden kanssa ja järjestää toimintaa esim. puutarhavierailuja alueen puutarhamyymälöihin. Osan Lapin puutarhanhoidon toimijoiden kanssa oltiin yhteydessä aiheesta ja vaikuttaisi siltä, että alueen toimijat tiedostavat vieraslajiongelmia ja he ovat toimineet annettujen ohjeiden mukaisesti. Toimijat suhtautuvat hyvin vieraslajien leviämisen ennaltaehkäisyyn vaadittaviin toimenpiteisiin - He poistavat toiminnastaan haitallisiksi luokitellut vieraslajit sekä selvittävät ajankohtaiset tiedot vieraslajeihin liittyen. Eräs puutarha-alan toimija pohti vieraslajien haitallisuutta eri alueiden välillä: ”Vaikka vieraslajien leviämisen ennaltaehkäisyyn tulisi kaikkien osallistua, onko Suomen sisällä alueiden välisiä eroja otettu tarpeeksi huomioon sääntöjä ja ohjeita laadittaessa.” Toisin sanoen, onko ihan pohjoisessa osaa Suomea tarpeen kieltää esim. kurturuusujen kasvattaminen, vaikka se olisi Etelä-Suomessa isompikin ongelma? Olisiko tietyillä alueilla omat haittalajinsa, joiden torjuntaan tulisi keskittyä? Tällöinen malli todennäköisesti lisäisi työmäärää vieraslajien leviämisen ennaltaehkäisyyn suunnittelussa, mutta myös maan alueiden väliset erot voidaan mahdollisesti tulevaisuudessa ottaa paremmin huomioon.

Hankkeessa yritettiin järjestää puutarhavierailu Tornionlaakson Taimitarhalle alkusyksystä. Vierailua ei voitu kuitenkaan järjestää, koska osallistujamäärä oli niin pieni. Mahdollisesti kevät olisi voinut olla parempi ajankohta vierailulle, mutta hankkeen toiminnan ja kevään kiireisemmän aikataulun puolesta taas se olisi ollut haastavaa järjestää. Vierailua ei alettu järjestämään uudestaan kysynnän puutteen vuoksi.

4.4.2.6 Valtakunnallinen vieraslajipäivä

Hankkeen toimesta järjestettiin valtakunnallinen vieraslajipäivä Tornioon yhteistyössä Tornion kaupungin kanssa. Tapahtuman tarkoituksena on saada vieraslajiasiaan vaikuttavat tahot sekä paikalliset ihmiset kokoontumaan yhteen ja saataisiin pohdittua vieraslajitilannetta sekä siihen vaikuttamista nyt ja tulevaisuudessa. Lisäksi yhteen kokoontumisella pyrittiin verkostoitumaan asian edistämiseksi ja vaikuttamaan asiaan sekä paikallisesti Pohjois-Suomessa että koko maan tasolla.

Tapahtuman yksi tärkeimmistä aiheista oli vuonna 2016 voimaan astunut kansallinen vieraslajilaki ja -asetus, josta puhui neuvotteleva virkamies, Johanna Niemivuo-Lahti Maa- ja metsätalousministeriöstä. Maa- ja metsätalousministeriön puheenvuorossa kuultiin, miten vieraslajeja koskeva lainsäädäntö tulee jatkossa kehittymään ja mitä laki jo nyt pitää sisällään. Osallistuneet saivat tietoa vieraslajilain menettelytavoista ja heillä oli tilaisuus kysyä tarkentavia kysymyksiä Maa- ja metsätalousministeriön edustajalle. Päivän keskusteluista nousi esiin se, kuinka tärkeää raportointi tehdyistä toimenpiteistä vieraslajeja koskien olisi lainsäädännönkin kannalta. Tehdyistä toimista sekä vieraslajiesiintymien alueiden välisistä eroista raportoidaan ilmeisen vähän, mikä hankaloittaa taas lainsäätelijöiden työtä ja ajantasaisen tiedon välittämistä. Tähän asiaan kaivattaisiin panostusta jatkossa ja tilaisuudessa keskusteltiinkin, miten asiaa voitaisiin kehittää jokainen toimija omalta osaltaan. Esille nousi myös kysymys, kenelle kaikille vieraslajitoiminnasta raportointi ja tiedon välittäminen kuuluu ja ohjeistetaanko siihen tarpeeksi asian parissa toimivia. Ohjeistuksen puutetta tulisi vieraslajilain lainsäätelijöiden sekä valvojen jatkossa pyrkiä parantamaan ja tarkentamaan ohjeistustaan ja vaadittavia toimenpiteitä.

Vieraslajipäivässä jaettiin tietoa yleisesti vieraslajeista, niiden haitallisuudesta sekä mahdollisista torjuntatavoista. Päivässä saatiin hyvin kuulla, miten aiheen parissa on toimittu niin Pohjois-

Suomen, kuin eteläisemmän Suomen osalta. Jatkoa ajatellen nämä asiat olivat hyvää tietoa päivään osallistuneille paikallisille asukkaille, kuin myös eri puolella Suomea vaikuttaville toimijoille ja tahoille.

Tieverkoston toiminta koetaan tärkeäksi aiheeksi vieraslajiasiaassa. Tieverkoston toiminnan kytkeytymisestä vieraslajiasiaan esiteltiin myös vieraslajipäivässä. Aiheesta oli tärkeää kuulla, miten vieraslajien leviämisen ennaltaehkäisy otetaan huomioon tieverkostojen kunnossapidossa. Vieraslajien torjunta tiealueilla on jo osana kunnossapitoa ja valvontaa. Haitallisten vieraslajien torjuntaa tehdään tiealueilla mekaanisesti niittäen sekä kemiallisesti torjuen. Tehdyistä toimenpiteistä raportoidaan. Näin tietoa esiintymistä ja tehdyistä torjunnoista viedään eteenpäin, tilanne pysyy ajantasaisena ja sitä pystytään seuraamaan. Vaikka tämä on jo hyvää edistystä, se vaikuttaisi kaipaavan vielä kehitystä mm. urakoitsijoiden vieraslajituntemuksessa, torjuntatavoissa ja myös tehtyjen toimenpiteiden raportoisissa.

Vieraslajipäivässä opastettiin myös puutarhajätteen oikeaoppiseen käsittelyyn, joka on yksi tärkeimmistä vaiheista vieraslajeja torjuttaessa. Isoimmaksi ongelmaksi näyttää osoittautuvan ihmisten puutarhajätteen huolimaton käsittely. Sen seurauksena vieraslajit päätyvät kasvijätteenä usein puutarhajätteen joukossa uusiin kasvuympäristöihin jätteenkäsittelyn jälkeen, mikä taas lisää vieraslajien leviämistä. Toinen pahe on, että puutarhajätettä ja usein niiden mukana kantautuvaa vieraslajijätettä sijoitetaan luontoon, mistä leviäminen myös jatkuu luonnollisesti. Tästäkin aiheesta oli erittäin tärkeää saada puhuja paikalle, jotta osallistuneet kuulisivat, miten jätteitä tulisi käsitellä vieraslajien leviämisen ehkäisemiseksi ja asian merkittävyyttä saatiin tuotua esille. Hankkeen toiminta-alueen jäteyhtiöt lähtivätkin hankkeessa yhteistyöhön juuri näiden vieraslaji- ja jätteenkäsittelyongelmien vuoksi, joiden kanssa kaikki muutkin joutuvat painimaan vieraslajien leviämisessä. Näihin asioihin olisi syytä kiinnittää huomiota ja selvittää oman asuinalueensa jäteyhtiön toimintatavat.

Hankkeen aikana oltiin tekemisissä myös muiden käynnissä olleiden tai suunnitteilla olevien hankkeiden kanssa. Esimerkiksi WWF:n ja Allergia-, Iho- ja Astmaliiton Terve askel luontoon -hankkeen kanssa pyrittiin tekemään yhteistyötä ja jakamaan tietoa alueiden välisistä eroista niin vieraslajiesiintyvyyksien kuin toimintamallien osalta. Terve askel luontoon -hanke osallistui tässä hankkeessa järjestettyyn valtakunnalliseen vieraslajipäivään ja tilaisuudessa saatiin hyvin kuulla ja keskustella vieraslajiasiaasta eri alueiden välillä.

4.4.3 Ohjausryhmän arvio hankkeen toteutumisesta

Hankkeen ohjausryhmältä pyydettiin antamaan lausunto hankkeen toteutumisesta hankkeen toiminnan ja loppuraportin perusteella. Ohjausryhmän antaman arvion perusteella Vauhtia Etelä- ja Länsi-Lapin vieraslajeille -hanke on toteutunut hankesuunnitelman mukaisesti ja se on saavuttanut sille asetetut tavoitteet ja tulokset. Vieraslajitietoisuus on lisääntynyt ja torjuntatoimet vieraslajien leviämisen estämiseksi on aloitettu. Ohjausryhmän arvioinnin mukaan hanke on ollut merkityksellinen ja ensimmäinen vieraslajeihin keskittynyt hanke Lapin maakunnan alueella. Hankkeessa onnistuttiin sitouttamaan kuntia ja muita toimijoita vieraslajiasiaan ja konkreettisia tuloksia saavutettiin Lapin alueella hankkeen myötä. Hankkeessa on saatu aikaan hyvä toimintamalli, jota voidaan jatkossa hyödyntää myös laajemminkin. Hankkeelle toivottiin tulevan vielä myös jatkoa. Ohjausryhmässä esitettiin, että Lapin Maa- ja kotitalousnaiset jatkaisivat toimintaansa vieraslajiasioiden parissa, opastamassa lappilaisia vieraslajien torjunnassa. Esille nostettiin myös jatkohankkeen hakemisen mahdollisuus ja tarpeellisuus. Lapin Maa- ja kotitalousnaiset jatkavat vieraslajiasioiden parissa toimimista myös hankkeen päätyttyäkin ja

yhdistys on hakenut uutta vieraslaji-hanketta, jotta Vauhtia Etelä- ja Länsi-Lapin vieraslajeille -hankkeessa tehtyä toimintaa saataisiin jatkettua ja laajennettua toiminta-alaa koko Lappiin.

5 ESITYKSET JATKOTOIMENPITEIKSI

Hankkeen toiminta-alueella tehtyä vieraslajien torjuntaa tulee jatkaa myös seuraavina vuosina, jotta kasvien leviämiseltä vältyttäisiin, tehty torjuntatyö ei menisi hukkaan ja tietoa haitallisista vieraslajeista saataisiin yhä jaettua Lapissa. Jotta hankkeen toiminnalle saadaan jatkuvuutta, kaikkien osallisten tulisi jatkaa toimintaan sitoutuneena jatkossakin vieraslajien leviämisen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

Lapin Maa- ja kotitalousnaiset jatkavat yhä toimintaa vieraslajiasioiden parissa myös jatkossakin. Yhdistyksen keräämää tietoa ja kokemusta pyritään jatkossa hyödyntämään ja tarjoamaan sitä apuna myös muille Lapissa. Lapin Maa- ja kotitalousnaiset ovat päättäneet hakea uutta hanketta vieraslajiasian parissa, sillä hankkeen toiminnalle koettiin olevan edelleen tarvetta alueella ja lisäksi myös muualla Lapissa. Mahdollisen hankkeen myötä saataisiin toimintaa vieraslajiasiaa koskien koko Lapin alueelle ja samoin toiminnan sisältöä saataisiin järjestettyä monipuolisemmin. Hankkeessa kyettäisiin hyödyntämään jo ennalta havaittuja hyviä toimintamalleja ja oppeja Vauhtia Etelä- ja Länsi-Lapin vieraslajeille -hankkeen myötä. Lisäksi Lapin Maa- ja kotitalousnaiset ovat suunnitelleet yhdessä mahdollisten yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävää jatkotoimintaa vieraslajiasioiden parissa. Muun muassa Destian ja Luonnonvarakeskuksen kanssa on suunniteltu tehokkaampia toimintatapoja ja mahdollisuuksia vieraslajien torjunnan seurantaan ja torjuntaan liittyen.

Lapin Maa- ja kotitalousnaisten lisäksi myös kuntien/kaupunkien, toimijoiden sekä alueen ihmisten tulisi sitoutua vieraslajien torjuntaan ja leviämisen ehkäisyyn. Kunnille, toimijoille ja asukkaille on hankkeen aikana pyritty antamaan valmiudet vieraslajiasiaan ja torjuntaan alkuun päästäkseen. Nyt kuntien ja kaupunkien tulisi jatkaa ns. toiminnan vetämistä ja ottaa vieraslajiasia mukaan omaan toimintaan ja ohjailta paikkakuntalaisia vieraslajiasioiden parissa. Kuntien pitäisi kyetä ohjeistamaan vieraslajiasioissa sekä torjunnassa ja kannustamaan ja tiedottamaan siitä alueella. Kuntien täytyy pyrkiä huolehtimaan siitä, ettei kunnan alueelle pääsisi leviämään lisää vieraslajiesiintymiä vaan niiden torjuntaan on ryhdyttävä/jatkettava kunnan itse. Jatkuvalle tiedottamisella voitaisiin saavuttaa paremmin se, ettei ainakaan alueen asukkaat levittäisi kunnan alueella haitallisia kasveja enempää (mm. puutarhajätteen huolimaton käsittely/maastoon levittäminen) kunnan alueelle.

Lisäksi Lapin oppilaitosten pitäisi pyrkiä lisäämään vieraslajiasian opetusta, jotta tieto haitallisista vieraslajeista ja niiden kanssa toimimisesta tulisi jo varhaisessa vaiheessa uusille sukupolville. Kunnille on ehdotettu, että nuoria voisi pyrkiä työllistämäänkin vieraslajiasioiden parissa, mikä hyödyttäisi niin nuoria kuin kuntia sekä ympäristöä ja luontoa.

Tiealueilla tehtyä vieraslajien torjuntaa tulisi myös pyrkiä jatkamaan ja panostamaan siihen yhä enemmän. Tiealueiden kunnossapidosta vastaa yleensä paikallinen kunta tai ELY-keskus. ELY-keskuksen tiealueiden kunnossapitoon kuuluu nykyisin myös torjua haitallisia vieraskasvilajeja. Jatkossa voisi pyrkiä siihen, että tiealueilla tehtävät niitot pystyttäisiin tekemään oikeaan ajankohtaan ja useammin, vähintään 2-3 kertaa kasvukaudessa ja ennen kasvin siementen muodostumista. Toivottavaa olisi, että myös kuntien ja kaupunkien omistamilla tiealueilla tehtäisiin suunnitellusti vieraslajien torjuntaa jatkossa.

Alueen toimijoiden ja asukkaiden tulee samanlailla huolehtia omasta osuudestaan vieraslajien leviämisen estämisessä. Asukkaat ja toimijat on hankkeen aikana pyritty saamaan sitoutumaan vieraslajien torjuntaan ja sitä tulisi jatkaa myös jatkossa. Toimijoilla ja asukkailla on tarvittavat lähtötiedot, mutta toki tietoa kannattaa selvittää ja sitä saa lisääkin mm. Maa- ja kotitalousnaisilta tarvittaessa. Pyrkimyksenä on, että he nyt jatkavat tehtyä toimintaa omassa toiminnassaan, jotta jatkuvuus säilyy ja vieraslajit saataisiin vielä Lapista hävitettyä kokonaan. Kuntien lisäksi myös alueen asukkailla on merkittävä rooli vieraslajien torjumisessa, sillä valtaosa vieraskasvilajeista on koristekasvina päätynyt tänne ja leviäminen etenee merkittävästi ihmisten kautta muihin ympäristöihin. Vieraslajien torjumiseksi ja leviämisen estämiseksi tarvitsemme siis kaikkien panostuksen yhteiseen tavoitteeseen päästäksemme.

Lisätietoja hankkeesta antaa

Essi Vakkuri
Toiminnanjohtaja, Lapin Maa- ja kotitalousnaiset ry
p. 050-5146151
essi.vakkuri@maajakotitalousnaiset.fi